

knap 30 hektar vildtagre. På distriktets brandlignier er der hyppigt udsået en græs- og kløverblanding. På nogle af disse såkaldte vildtagre har Oxbøl Statsskovdistrikt i 2000 og 2001 forsøgt sig med gødskning med mucosavand.

Udbringelse af mucosavand sker i overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens gødskningsstrategi, som af hensyn til natur og miljø skal sikre at brugen af kvælstof fra handelsgødning/kunstgødning begrænses mest muligt. Det er målet at forbruget i 2005 højst må udgøre $\frac{1}{3}$ af forbruget i 1995.

På vildtagre er der visse problemer knyttet til anvendelse af alternative organiske gødninger som f.eks. svinegylle. Herudover har det i det konkrete område vist sig, at der er problemer med at finde svinegylle i tilstrækkelige mængder. Gyllen ville derfor skulle transporteres over relativt store afstande.

Mucosavand er et restprodukt, der hidhører fra fremstilling af medicinproduktet Heparin. Heparin er et blodkoagulationshæmmende stof, der udvindes fra et tyndt slimlag på indersiden af svinetarme. Heparin (og restproduktet mucosavand) fremstilles af Løvens Kemiske Fabrik i Esbjerg ud fra råvarer fra svineslagtning. Mucosavand fremkommer ved en vandig skylning af svinetarmene, hvorefter Heparin ekstraheres fra den vandige opløsning til videre medicinsk brug. Restproduktet er mucosavandet, som er ret saltholdigt, idet NaCl (havsalt) tilsættes som et konserverende stof i fremstillingsprocessen.

Mucosavand kan med fordel recirkuleres. Det hænger bl.a. sammen med, at Mucosavand har en væsentlig gødningsværdi, og at mucosavandet er varmebehandlet, hvorved smitstoffer og bakterier fjernes. Endvidere er tungmetalindholdet meget lavt: under 10% af de gældende grænseværdier.

Anvendelsen af mucosavand sker primært af hensyn til distriktets fritstående bestand af kronvildt. På de magre jorder i Vestjylland har vildtet kun meget begrænsede fødekilder. Gennem gødskning af vildtagre gives vildtet et vigtigt supplement til det naturlige fødegrundlag.

Distriktets erfaring med mucosavand, er positive. Gødningsværdien er fuldt på højde med den tidligere anvendte gødning (hønssemøg).

Oxbøl Statsskovdistrikt har ansøgt og fået tilladelse til gødskning med Mucosavand fra Ribe Amts miljøafdeling. Tilladelsen indbærer, at Oxbøl Statsskovdistrikt kan udbringe mucosavand på 29,7 ha, der er udlagt som vildtagre. De specifikke arealer, hvortil der må udbringes mucosa-

vand er optegnet på tilladelsens kortbilag. Distriktet samlede areal udgør til sammenligning over 15.000 ha.

Det fremgår af tilladelsen, at Løvens Kemiske Fabrik har ansvaret for produktets kvalitet. Der er endvidere fastsat en maksimumgrænse for den mængde, der må udbringes per hektar, og der stilles krav om at mucosavandet er varmebehandlet inden udbringning i overensstemmelse med udtalelse fra Veterinærdirektoratet.

Af tilladelsen fremgår det, at sårbare naturtyper som heder, klitter, enge og overdrev aldrig gødskes, samt at der tages hensyn til eventuelle vandindvindingsinteresser, hvilket er i overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens egne strategier for naturarealer. Endvidere må der ikke forekomme væsentlige lugtgener.

Herudover overholdes afstandskrav til søer, vandløb og større grøfter i overensstemmelse med de retningslinier, der fremgår af Skov- og Naturstyrelsens gødskningsstrategi.

Der er ikke konstateret væsentlige ulemper ved brug af mucosavand. Umiddelbart efter udbringning af mucosavand ses en afdæmpning af vildtets fouragering på vildtageren. Dette fænomen kendes også – dog i mindre grad – fra udbringning af hønssemøg, som tidligere anvendtes.

Oxbøl Statsskovdistrikt vurderer, at mucosavandets relativt høje saltholdigt (4,5-6% NaCl), og markante lugt, kan være en medvirkende årsag til at vildtet undgår vildtageren i tiden lige efter udbringning. Efter en kort periode på 1-2 uger har det almindelige vejrlig imidlertid neutraliseret effekten og vildtet genoptager en normal fouragering. Forholdet vurderes at være uden betydning for vildtets ernæringsstatus.

Anvendelse af mucosavand har i andre tilfælde været forbundet med lugtgener for offentligheden. For at forebygge sådanne er der udarbejdet en vejledning om håndtering og udbringning af mucosavand. Med den nuværende praksis er der ikke væsentlige lugtgener for skovens publikum forbundet med udbringning af mucosavand på Oxbøl Statsskovdistrikt.

Saltholdigheden i mucosavand resulterer i en tilførsel af salt til vildtagrene. Denne tilførsel er af samme størrelsesorden som den mængde salt, der naturligt tilføres nåleskove langs den jyske vestkyst med luften. Saltmængden der naturligt tilføres ikke skovbevoksede arealer, herunder vildtagre udgør imidlertid kun omkring $\frac{1}{3}$ af hvad der opfanges i nåleskove langs den jyske vestkyst. På den baggrund nærer Skov- og Na-